16de JAARGANG — CURACAO DEN 23sten DECEMBER 1899. — No. 834

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2, — met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAU VAN DIT BLAD
PLEIN VAN PIETERMAAI, N° 129

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2, — pa tres luna pagar pa dilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number só fl. 0,20.

Curaçao, 22 December.

DE KERKVERVOLGING IN FRANKRIJK.

Aan *De Tijd* ontleenen wij den volgenden brief:

Chamberlain, zoon, schreef in opdracht van zijn vader:

Wat Frankrijk betreft, zijn wij, behalve door de verzekeringen van de Regeering, tegen onze afspraken wegens Fasjoda gewaarborgd *door de gebeurtenissen, welke daár op het gebied van binnenlandsche politiek aanstaande zijn.* Zoo wij al niet meer mogen rekenen op de Dreyfus-*affaire*, die versleten is, *worn out* in den engelschen tekst) en zoo het proces vóór den Senaat niet genoeg sensatie schijnt te maken, om de aandacht der natie geheel en al in beslag te nemen, *wij weten, dat, zoodra te Parijs de Kamer is bijeengekomen, de Regeering, met behulp der meerderheid, verscheiden wetten tegen de Katholieken zal doen aannemen*, welke door haar giftig karakter Frankrijk in een toestand van de hoogste opgewondenheid kunnen brengen: het is ons bekend, dat men besloten is over te gaan tot het uitdrijven van verscheiden der belangrijkste kloosterorden, en dat er voor ons niets meer noodig zal wezen om ons van die zijde (van de zijde van Frankrijk) volkomen veiligheid te verzekeren.

Mijn vader heeft geen voet verzet zonder volkomen waarborg, wat betreft Frankrijk, terwijl hij zekerheid bezit (zooals ik u reeds mededeelde) dat wij door den Keizer de Duitschers in onze macht houden. Het zijn alleen de *Yankees*, die zich niet betamelijk zullen gedragen: gelukkig hebben hun misplaatste sympathieën voor de Boeren geen andere beteekenis dan onder het opzicht van sentimentaliteit.

Tot zóó ver het citaat van Chamberlain, dat volgens *De Tijd* door het zwitsersche orgaan *Jura* het eerst werd gepubliceerd en door fransche bladen werd overgenomen.

De zaak is deze: den 7n October richtte Austin Chamberlain, lid van het Lagerhuis en *Civil Lord* bij het ministerie van Marine, nameus zijn vader een schrijven aan een persoon van invloed, een *right honorable gentleman*, in een der graafschappen van het Noordwesten van Engeland, met het doel hem en zijn vrienden gerust te stellen omtrent de uitwerkselen der gevolgde imperialistische staatkunde in Zuid-Afrika. De geadresseerde schijnt iemand te zijn, die slordig met brieven omgaat; althans hij liet den brief van Austin Chamberlain slingeren in de *Smoking Room* van het "North-Western-Hotel" te Liverpool, waar hij den 13en of 14en October in handen viel van een Parlementslid uit de Schotsche Hooglanden. Deze afgevaardigde verstrekte lezing of kopie aan anderen, en zóó geschiedde het, dat de *Jura* in staat was, zijn lezers met de vertaling van een belangrijk gedeelte van den brief bekend te maken.

De Franschen kunnen eruit zien, hoe het stelsel van kerkvervolging der tegenwoordige Republiek de macht en den invloed van hun Vaderland in het buitenland verlamt. Als de fransche Regeering maar spoedig bij de Kamer eenige wetsontwerpen indient, om de Jesuieten en andere kloosterlingen uit hun huizen te drijven en aan leden van geestelijke Orden en Congregatiën het geven van onderwijs te beletten, heeft Engeland van een tusschenkomst van Frankrijk niets te duchten. Engeland's geweten immers — het blijkt ook uit het schrijven van Austin Chamberlain — is verre van gerust.

Is het zóó zonderling, als men zulke zaken leest, dat de echte Franschen, die hun land oprecht lief hebben, als er gevraagd wordt naar de oorzaak der ellendige twisten en verdeeldheid, welke hun Land verscheuren, zich geneigd gevoelen, om den blik te richten naar het buitenland?

„*On dirait vraiment que les troubles intérieurs éclatent chez nous sur commande*". 't Is het buitenland, het zijn de vijanden van Frankrijk, welke voordeel hebben getrokken uit al de jammeren der Dreyfus-zaak; het waren Duitschland en Engeland, die de waarde van hun eigen strijdkrachten bij een mogelijken oorlog met Frankrijk voelden vermeerderen, naar mate een gedeelte der Franschen zelven door dagelijkschen laster de eer van hun eigen leger poogden te vernietigen en het vertrouwen in dat leger bij landgenoot en vreemde gevoelige schade toebrachten. Het zijn thans ook de vijanden van Frankrijk, welke bij de aanstaande vervolging der kloosterorden voordeel zullen hebben en zich reeds nu in het vooruitzicht dier vervolgingen behagelijk en veilig gevoelen.

Ook omtrent de beoordeeling der gebeurtenissen in Zuid-Afrika van de zijde van het duitsche volk — Austin Chamberlain ziet het zeer wel in — heeft Engeland zich geen ilusiën te maken. Het eerlijkheidsgevoel der Duitschers zal in opstand komen. Maar Engeland rekent op den Keizer. De Keizer is (door welke beloften en voorspiegelingen van de britsche Regeering, van Cecil Rhodes of anderen?) nu eenmaal gebracht aan de zijde van Engeland, Chamberlain steunt op hem, om elke uiting van geestdrift voor de zaak van het recht, die zich in daden zou willen omzetten, bij de Duitschers te smoren. 't Is waar, dat er bij de Yankees nog "misplaatste sympathieën" voor de Boeren gevonden worden. Doch de Noord-Amerikanen hebben voorloopig genoeg te doen met de Filippo's; hun sympathie voor de Boeren is maar een quaestie van „sentimentaliteit", zegt Austin Chamberlain smalend. En met quaesties van „sentimentaliteit" houden de heeren Chamberlain, vader en zoon, zich niet op. De traditiën der buitenlandsche staatkunde van Engeland leeren hun anders. Boven alle sentimentaliteit alsook boven alle „kinderachtige scrupules", waar het quaestiën gold van recht en menschelijkheid, heeft die staatkunde steeds hoog verheven gestaan.

De Kerk en de Armoede.

Kardinaal Vaughan, aartsbisschop van Westminister, hield op een jaarvergadering van het Engelsche "Genootschap der Katholieke Waarheid", te Stockport een belangrijke rede over het pauperisme.

Hij wees erop, dat in Engeland nog zoo enorm veel armoede en ellende wordt geleden, en schroomde niet, hiervan grootendeels de schuld te geven aan de ondeugden der hoogere standen.

"Er zijn tegenwoordig millioenen menschen, die slechter gehuisvest zijn dan paarden of rundvee. Men heeft den armen niet slechts van aardsche goederen beroofd, maar wat erger is, ook van hun godsdienst."

Dan riep de eminente redenaar zijn rijke toehoorders op, om toch den plicht van naastenliefde jegens noodlijdende evenmenschen te vervullen. En hij zeide onder meer:

"Indien men het Engelsche volk tot den katholieken godsdienst wil terugbrengen, dan moeten ook de leeken aan den arbeid en vol toewijding hun medehulp verleenen aan de geestelijkheid."

Ziedaar wel echte, vrijmoedige priestertaal, den opvolger van kardinaal Manning ten volle waardig.

Maar ook een woord, dat èn bij kardinaal Manning èn bij den tegenwoordigen primaat van Engeland

---

FEUILLETON.

HONOR I COMBATE.

(31)

—Lo mi no larga hendé mi, menos obliga mi, tabata es respondi corticoe i skerpi koe a sali for di su boca.

No asina tantoe su palabranan koe es ofensanan a kibra es boei, koe su animosidad a poné. Dispuesto pa combate, é tabata pa su dilanti.

—Lo tin un medio pa kibra bo resistencia! Bo sabi caba kiko a socedé awé merdia den nos sociedad? é tabata sigi coe ofensa.

Erna a hiza scouder manera é tabata poné poco balor den es palabranan ai.

— Neinstetten a ofendé gravemente bo amigoe i adorador baron Von Steinfels. Na lugar, manera ta coestumber den militar, di pidi un satisfaccion, el a toema su ofensa boca ketoe. Sigur lo é ta scondé su curpa na bisa koe hende no mester desafia otro. Ma koe esai no ta moenstra suficiente com cobarde es homber ai ta? Ningun hende decente lo kier tin nada di haci mas coe né.

Es color corrar koe a extendé riba Erna su cara, ora nomber di Steinfels tabata mentar, a troca, duranti palabranan di su roeman den un palidez profundoe. Un rajo di desprecio tabata sali for di su wowonan angustioso i anchoe abrir i cai riba su roeman. Su lipnan tabata tembla, promer nan por a larga palabra sali.

— Bo ta ganja, Hans Otto no ta un cobarde, é no ta larga un ofensa pasa sin vingé.

Caminando coe pasonan inseguro den kamber, Erna a bai na porta.

Wowonan di es tata a dirigi nan poco poco i coe expresion singular riba Herman, ora es porta a cera tras di lomba di Erna. Tabatin contradicción den es bista ai. Den coerazon frioe di es senjor bieuw ai, dolor desesperante di es moza huntoe coe su palabranan orguljosa a disperta un sonido, koe a hacié corda na tempoenan duroe di cas Harteneck. Com chikitoe su jioe tabata parcé ai banda.

I algo despreciabel tabata sona den su boz, ora koe porfin é tata tabata puntra:

— Bo tabata acerca? No tin duda posibel? Com Erich a comporté? Té tabata causa.... miserabel criatura.

Es jioe no tabatin duda pa kende toer es cosnan ai tabat. papiar. Grunjando el a doena un splicacion di loké a pasa i é dici acerca:

— Hustamente mi a mira mi ritmeester tabata bai hotel, oenda Steinfels a bai, ma mi no ta keré, koe lo é saca nada. Hendenan asina ta fanático.

— Si den bo bista bo ta keré, koe firmeza di principio ta sinónimo coe fanatismo, anto bo tin razon.

Altamente sorprendER es jioe tabata mira su tata un momentoe. Despues é tabata sagudi su cabez, mientra é tabata bisa:

— Ta imposibel!

— Kiko ta imposibel? Koe bo haci husticia na un hende, aunké bo no ta di mes idea koe né? Mi conocé es homber ai, mehor koe bo.... Tendé un momentoe. Mester ta mi tio Frans, koe ta papia aja for coe mi criar:

El a larga mi sabi, koe é ta aki, i awé nochi lo é bini cerca mi.

Es dos primonan tabata para asina tantoe bao di impresion di loké nan a caba di tendé, koe mes ora despues di nan promer saludo, nan a bolbé riba es obheto, koe nan tabata combersa.

Senjor Von Glockner tabata mira ansioso, ora Arnold Harteneck tabata puntra:

— Bo sabi caba, Frans? senjor Von Steinfels a....

— Hustamente mi ta sali cerca djé. Un ciertoe ritmeester Von Eichstett tabata ai. Nos a trata di toer manera pa haci es hoben comprendé consecuencia di su proceder i pa salbé di djé. Ma por nada! E no ta haci ningun ilusion, ma é ta para riba. Mi ta bisa bo, Arnold, mi tin respet pa sorto di firmeza asina.

Anto nos por doena otro manoe, tabata Harteneck su respondi. Baron Steinfels lo comprendé, com pisar su nengamentoe lo ta pé, ma esai ta é mes lo reglé. Mi jioe kier consideré un homber sin honor. Lo mi kier ta sol awor coe tio, Herman. Repasa bon toer loké mi a bisa bo. Mi no por cambia mas es situacion, koe bo mes a causa. Ta bo mes obra. I larga mi bisa bo es aki ainda: Bo roeman lo no ta obligar na nada!

Es oficial a sali for di salón diciendo: Bon, bientoe ta henteramente contrario.

Admirar Von Glockner tabata miré. Despues é dici reprochante:

— Es jioe ai a subi bo cabez, primo.

— Si hende lo bisa koe esai ta doena su coerazon aire, larga pasa. E ta hajé pertar, henteramente pertar, mi ta bisa bo, i mi (é ta botonando) mester judé. Mi a permiti mi di moenstré imposibilidad di esai. I ta esai ta su rabia.

Senjor Von Glockner tabata sinta un momentoe ketoe sacudiendo su cabez, promer koe é dici:

Mi ta contentísimo, koe bo no kier sacrifica e mucha Erna. Un caracter manera di bo jioe lo bira coe un homber sin caracter, muchoe mas desgraciado koe cualkier otro mucha muger.

Arnold Harteneck a comprendé unbez, riba kiko palabranan di su primo tabata meen. Pa esai el a respondé:

haar schoonste bekroning vindt in de levende, rustelooze *daad*.

Tegen de uitwassen van een absorbeerend kapitalisme, dat de jammer en ellende van het pauperisme onvermijdelijk meebrengt, is voorwaar niet uitsluitend van socialistisch wraakgeroep heil te verwachten.

De katholieke Kerk, door haar goddelijken Stichter vooral ingesteld, om aan de *armen* het Evangelie te verkondigen, toonde reeds achttien eeuwen zich die verheven roeping niet onwaardig.

En nog blijkt Zij, heden ten dage, volkomen op de hoogte van hare taak.

Geen onmogelijk in te lossen beloften van een aardsch paradijs spiegelt Zij het volk bedriegelijk voor.

"*Armen zult gij altijd bij u hebben*" zoo heeft de Meester gesproken.

Maar den rijken predikt Zij onthechting en den armen berusting, zoolang tot zoowel rijken als armen hun Christen *plicht* verstaan, om als broeders van hetzelfde huisgezin elkaar te ondersteunen en in onderlinge liefde saam te leven.

Niet door geweld, maar door zachtheid en overleg, niet door losgebroken furie's van haat en wraakzucht, maar door den engel der christelijke *Charitas*, op den vasten grondslag van het christelijk *recht* zal de sociale quaestie een bevredigende oplossing vinden.

NEMESIS.

Het onderstaand oordeel werd dezer dagen, in 't openbaar, over den tegenwoordigen toestand van Italië uitgebracht.

Zeer merkwaardig !

"In Italië, waar de zaken uiterst slecht gaan, worden de eerste levensbehoeften zwaarder belast dan in elk ander land ter wereld. De belastingen zijn er zóó hoog gestegen, dat zij somtijds een ware confiscatie van den eigendom teweeg brengen.

"De belastingen drukken zwaarder op de armen, dan op de rijken. Wij zijn het land, dat in verhouding met zijn rijkdom de aanzienlijkste openbare schuld heeft. Ons geld heeft een geforceerden koers. Het kleine grondbezit, dat op schreeuwend onrechtvaardige wijze onderdrukt wordt, gaat in eenige provinciën bijna geheel verdwijnen.

"De rechtsspraak — welke de Regeering zelve in sommige omstandigheden toont te wantrouwen, daar zij de uitoefening ervan schorst — de rechtsspraak is langzaam, zeer kostbaar en zonder genoegzame waarborgen.

"De gemeenten en provinciën zijn overgeleverd aan de genade der centrale macht, en de politieke bemoeizucht bederft de administratie.

"Wij kunnen ons beroemen op een schandelijken voorrang op het stuk van misdaden en wetsovertredingen. Het lager onderwijs is onvoldoende ; het middelbaar en hooger onderwijs zijn georganiseerd op zulk een wijze, dat zij echte proletariërs vormen.

"Ons prestige in het buitenland moet uiteraard de nationale eigenliefde vernederen, en onze medeburgers genieten in den vreemde niet de minste krachtdadige bescherming."

Ziedaar de grootheid van het éene Italië op economisch, sociaal, wetenschappelijk en staatkundig gebied !

Maar is dit treurig schilderij soms met zoo schrille kleuren bemaald door een fellen tegenstander van "Italia una e grande ?"

Volstrekt niet.

Een der kopstukken van het Italiaansche parlement, Giolitti, voormalig premier, sprak die philippica als openbare redevoering uit.

Hoe worden nu de voorspellingen te schande gemaakt, dat "het éene Italië," onder de dynastie van Savoye, een ongekenden bloei zou tegemoet gaan !

Hoe wordt de eer van het Pausdom gewroken, waaraan, met zijn "onuitstaanbaar wanbeheer," allerlei tinnegieters en marktschreeuwers Italië's verval uitsluitend toeschreven !

Maar wat is er van al die voorgespiegelde grootheid en glorie terecht gekomen ?

Spoediger dan een ongeluksprofeet had kunnen voorspellen, dreigt Italië, zelfs naar het oordeel van haar trouwste aanhangers en bewonderaars, aan een vreeselijken hongerdood te gaan sterven.

"Qui mange du Pape, en meurt."

C.

NIEUWSBERICHTEN

CURACAO.

Officieele berichten.

Bij Gouvernements beschikking, dd. 19 December 1899, No. 758, is, met ingang van 1° Januari 1900, benoemd:

a. tot Gouvernements-Secretaris en Ambtenaar van den Burgerlijken Stand alhier, de Heer C. C. J. Van Romondt, thans Postdirecteur, en
b. tot Postdirecteur, de Heer J. H. J. Hamelberg, 2e. commies.

Het bericht van de bevordering dezer beide Heeren wordt zeker in de Curaçaosche maatschappij met vreugde begroet en wij bieden dezen verdienstelijken Ambtenaren onze beste gelukwenschen aan.

Havennieuws.

Hr. Ms. *Sommelsdijk* keerde Dinsdagmorgen van Aruba in de haven terug. De volgende maand vertrekt deze oorlogsbodem naar Suriname.

Posterij.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven :

Oliver Abraham Capriles, Felomina Elder, Ermelina Frouwloon, M. S. L. Maduro, A. Nita, Henry S. Price c/o Edwards Henriquez & Co., Helena Pronken, Eulógio Rodriguez, Dabi Sata, Elena Silverio, Wed: J. H. Schotborgh c/o Edwards Henriquez & Co., Betorina T. Weffer.

Aangeteekende stukken: José I. Arnal (2), Mayer & Hoyos, Moses S. L. Maduro, en twee aang. rebuten geadresseerd aan Delfincio Levison, Caracas, en Lorenzo Temeiro, Caracas.

Niet voor bestelling of verzending vatbaar, de volgende drukwerken geadresseerd aan: I. Debrot y fam., Johan Kranwinkel, José M. Castillo, San José Costa Rica; Emilio Carlo, B'quilla, Alejandro Correa, B' quilla, Manuel Merlano, Cartagena, G. Patterson, Panama, Emiliano Vergoechea, B'quilla.

Een toezending.

De Heeren J. & D. Jesurun hebben dezer dagen fraaie reclame-bordjes verspreid van *The Doctor's Special Old Scotch Whisky*, waarvan zij ook ons een exemplaar toezonden.

— In dank hebben wij ontvangen van de Heeren Hellmund & C°., Agenten van den *K. W. I. M.* den dagwijzer van de stoomschepen dier maatschappij.

Venezuela.

Maracaibo is weer in handen der regeering en de uitklaring van schepen naar die haven heeft weer geregeld plaats. De Geneesheer-Generaal Dr. Tinol heeft dus niet lang pleizier gehad van het stoute stuk, dat hij uitgehaald heeft. De operatie is wel goed gelukt ; maar spoedig ging het verband los en de patiente, — hier de stad Maracaibo,— viel terug in den toestand, waaruit hij ze had willen redden !

De Regeering van Venezuela meldt wel, dat José Manuel Hernandez (Mocho) totaal verslagen is ; maar verzuimt er bij te voegen, dat zij den aanvoerder gevangen heeft. Het baat weinig een spinrag weg te vegen, als men den spinnekop niet krijgen kan.

Overigens heerscht er eene schaarschte van berichten uit Venezuela, die doet denken aan stilte, die den storm voorafgaat. De groote bladen zelfs brengen geen berichten, uit vrees van iets te zeggen, wat aan Castro mishaagt: 'twelk zooveel beteekent als verwezen te worden naar de *Rotunda*.

Misschien zal het ss. *Maracaibo* ons meerdere berichten brengen uit *Zulia* en *Los Andes*.

Ingezonden Mededeelingen.

HERSTEL DER KRACHTEN.

Wij allen schijnen sterk te zijn. Maar wij voelen ook, dat onze spieren zonder kracht zijn, wanneer wij ze noodig hebben bij het werk. Doch wat *is* kracht, wat *brengt* kracht voort? In vijf woorden: *Kracht komt van verteerd voedsel.* En wanneer het spijsverteringsproces wordt belemmerd, wat staat u dan te wachten ? Wel, zwakte, en daarbij nog een werkelooze lever, een verward zenuwgestel, slapeloosheid, vermagering, wezenloosheid, dan verkoudheid met hoest en hoogstwaarschijnlijk een van beiden, òf een kwijnende tering, die u jarenlang een ellendig bestaan doet voortsleepen, òf een vliegende tering, die u in zes weken naar het kerkhof brengt. Ziedaar hoe het met onze krachten gaat en wat er later mede gebeurt. Indien er een macht is om in zulke gevallen te helpen, dan is het

HET PREPARAAT

VAN WAMPOLE

dat bereid is uit de voedende bestanddeelen van zuivere Levertraan, door ons getrokken uit versche levers van kabeljauw, *zonder walgelijken smaak en reuk*, vermengd met Hypophosphiten-siroop, Extracten van mout en wilde kersenschillen. Wampole's preparaat wekt den eetlust op, bevordert de spijsvertering, geeft kracht aan ieder werkend lichaamsdeel, zoodat de patient in staat is met goed gevolg een ziekte aan te vallen, die op een andere wijze noodlottig worden kan. Het is een geneesmiddel zoo zoet als honig, bereid in het licht der moderne wetenschap en met de hulp der grootste ondervinding. Het heeft zijns gelijken niet; zijn verdienste is het preparaat geheel en al eigen. Het is niet een ouderwetsch mengsel, maar een goed werkend geneesmiddel overeenkomstig den tijd, ja zelfs een feit, dat den tijd vooruitgeloopen is. Alleen het onvervalschte preparaat geeft reeds goede resultaten na de eerste dosis. Men kan er niet mede bedrogen worden. Bij alle apotheekers wordt het verkocht.

(3)

———o———

"EMULSION DE SCOTT".

La "Emulsión de Scott" es una medicina tan necesaria á las mujeres delicadas y enfermizas como lo es á los niños escrofulosos y raquíticos.

Carache. E. Los Andes, Venezuela, Marzo 1 de 1894.

El suscrito, Médico Cirugano, certifica que ha prescrito la la "Emulsión de Scott" en algunas manifestaciones de la *Escrófulosis* y en ciertos estados de *decadencia orgánica*, siempre con recomendables resultados.

Doctor C. París.

———o———

La Semana Cristiana Ilustrada.

Hemos tenido el gusto de recibir el número correspondiente al último jueves de esta hermosa publicación que nos permitimos recomendar á nuestros lectores como un excelente medio de adquirir á precio sumamente módico un magnífico año cristiano ilustrado con más de 400 bonitos grabados.

Precio por un año 8 fr. 50. Dirigirse á los señores Popelin Hnos., 3. rue Seguier.—Paris.

NEDERLAND.

Wanneer eindigt deze eeuw ?

Een inzender in *De Tijd* schrijft het volgende :

Het wordt zoo zachtjes aan tijd, om te weten, wanneer onze eeuw eindigt, en de volgende begint. Moeten wij binnen eenige weken ons gereed maken, om haar uitgeleide te doen, of kunnen wij ons nog ruim een jaar in haar tegenwoordigheid verheugen ? Om deze vraag behoorlijk op te lossen, moet men twee tijdrekeningen onderscheiden : de kalendarische en de geschiedkundige tijdrekenning.

Volgens den kalender behoort 1900 ongetwijfeld tot de volgende eeuw, wat duidelijk blijkt uit den zonnecirkel. Zooals men weet is de zonnecirkel een reeks van 28 jaren, na verloop waarvan de datums weder op dezelfde dagen vallen. Doch reikt deze reeks in een andere eeuw, dan verspringt men, volgens den gregoriaanschen kalender, één dag, tenzij dat eeuwgetal door 4 deelbaar is. (*Annuaire publié par le bureau des Longitudes*).

Laat ons nu eens zien, of 31 December 1900 in deze eeuw valt, of in de volgende. 31 Dec. 1871 viel op Zondag, daarom valt 31 Dec. 1899 ook op Zondag, want beide datums behooren tot dezelfde eeuw. 31 Dec. 1872 viel op Dinsdag ; als nu 31 Dec. 1900 tot deze eeuw behoort, moet hij ook op Dinsdag vallen ; behoort hij tot de andere eeuw, dan moet hij één dag verspringen, omdat het eeuwgetal 19 niet deelbaar is door 4, en dus op Maandag vallen ; welnu, hij zal op Maandag vallen, en behoort dus tot de volgende eeuw.

— Stop noema, mi no ta ciegoe mas. Orben a spierta mi basta dia caba, com aki nan ta toema es relacion, koe tin den Erna i Steinfels. I també ajera bo muger a pidi mi di bai cerca djé. De la manera, koe sin bo splicacionnan tan floriar, mi wowonan lo mester a abri. Erna ta sali na defensa di honor di es homber, manera koe ta toca na Hartenecknan.

— Bo a bisé ? Oenda é tá ?

— Herman a encargé coe es asuntoe ai, i bien di un manera koe mi tin berguenza. Frans, mi tin di bisa bo, koe e mucha ai lo causa nos ainda basta verdriet.

Harteneck a tapa su cara coe su mân drechi i tabata kega profundamente.

Senjor Von Glockner por a trecé awor na memoria di su primo muchoe spiertamentoe, koe el a hacié caba tocanti di Herman, ma compasion coe es homber abatido a tenéle atras.

— Dios libra esai, mi primo Arnold ! é dici cordialmente. Mi ta spera semper ainda, koe bon lo triunfa. Lo mi por papia coe Erna també ; oenda é tá ? E mucha ta stima su tio Frans ainda.

Arnold Harteneck a poné su mân caba riba klok di ariba mesa, pa jama un criar, ma manera koe es moza por tabata tendéle den camber un banda, el a bolbé hala su mân atras i dici poco poco :

— Bo ta keré posibel, koe Erna (é tabata moenstra coe su dede na cuarto di Erna) lo bini coe es idea romántica, di ta keda fiel na Steinfels pa judé carga su suerte ?

Loké ta keda fiel, sí. Esai mi por comprendé. Ma mas aleuw.... No, Arnold, aiden é ta bo jioe. Ora bo a bisa mi koe el a defendé honor di Steinfels, manera é tabata un Harteneck, koe esai bo a bisa també, com é ta considera es honor.

— I bo no por a combencé Steinfels ? Asina es otro tabata persisti. Semper bo no tabata dispuesto pa judé, primo ?

— Bam bati klok noema. Awor no tin di papia di ningun clase di consego mas. Sí, sí, es homber kier a toema consego noema.

Algun minuut despues senjor Von Glockner tabata dilanti Erna. Erna kier a coemindé coe un palabra amistosa, ma es palabranan a kedo pegar den su garganta. El a tene su cara coe su dos manoe i su wowonan, briljando skerpi i no natural, tabata mira su amigoe bieuw.

— Mi jioe favorita, e bieuw dici pasando su mân na garganta di es moza i halé cerca djé.

Su cabez a cai pisar contra su scouder : sin papia un palabra é tabata leun contra djé, mientra henter su curpa tabata tembla. Despues el a lamanta coe trabao i tabata papia sin tono :

— No molestia bo na ganja mi nada, tio Frans.... Bo a miré ? é dici casi koe hende por a tendé. Kiko é dici ? Conta mi toer cos, mi ta pidi bo.

Palabranan di Erna su roeman a sintié asina tantoe, koe toer reserva pé, tabata desagradabel. E tabata desea solamente di penetra den toer su curso, es peligro amenazante.

(E ta sigi)

Wat de geschiedkundige tijdrekening betreft, moesten het begin en einde der eeuw geregeld worden door onderlinge overeenkomst. Er is, onder dit opzicht beschouwd, geen enkele reden, waarom 1900 tot deze of tot de volgende eeuw zou worden gerekend. Zij die beweren dat 1900 tot deze eeuw behoort, zeggen gewoonlijk, dat anders deze eeuw, of een der vorige slechts 99 jaren zou hebben, omdat het eerste jaar het jaar één is geweest; doch dat is juist de quaestie.

Bij de geboorte van den Zaligmaker dacht niemand er aan, dat jaar het jaar één te noemen.

Eerst 500 jaar later begon Dionysius, bijgenaamd de Kleine, het denkbeeld te verspreiden, om ter eere van den Verlosser een nieuwe tijdrekening te beginnen, welke verondersteld werd begonnen te zijn bij de geboorte van Christus. Dat deze veronderstelling onjuist was is later gebleken. Men beweert, dat men thans reeds 1902 zou moeten schrijven. Het begin is dus niet te vergelijken bij den geboortedag van een persoon, zooals men dikwijls doet, als men duidelijk wil maken, dat 1900 nog bij deze eeuw behoort. Daarom is ook het begin van iedere eeuw willekeurig. Het is daarmee ongeveer gesteld als met het begin van den dag. Niemand kan op vaste gronden uitmaken, waar of wanneer de dag begint en eindigt: men moet dat beslissen bij overeenkomst. Als wij 's middags 12 uur hebben, dan hebben onze tegenvoeters 's nachts 12 uur, zij eindigen een dag en beginnen een nieuwen. Beginnen zij dan den dag, waarvan wij reeds 12 uren hebben doorleefd, of zijn zij ons 12 uren voor? Niemand kan het zeggen, en daarom is men overeengekomen den dag te beginnen in de stille Zuidzee. De dagen, en zoo ook de eeuwen, zijn cirkels, dingen zonder vast begin en einde. Stelt men zeker tijdstip bij overeenkomst vast als het begin van een dag, dan begint 24 uur later een nieuwe dag; stelt men het begin der eeuw bij overeenkomst vast, dan begint 100 jaar later een nieuwe eeuw. Welk jaar men daarvoor neemt is onverschillig, al wil men de nieuwe eeuw beginnen bij het jaar 1899. Wat is nu natuurlijker: tot een eeuw te rekenen 99 jaren, die met de cijfers 18 beginnen en één, dat met 19 begint, ofwel 100 jaren, die alle met 18 worden geschreven? Voorzeker het laatste. En ongetwijfeld verdient het verreweg de voorkeur 1900 tot de volgende eeuw te rekenen, omdat dit volgens den kalender toch het geval is, zoodat alleen daardoor eenheid in tijdrekening zal bestaan.

Spiegel-telegrafie.

Men verwondert zich vaak, hoe het mogelijk is, dat gedurende een oorlog, zooals thans die in Transvaal, de troepen met elkander in connectie kunnen staan, waar toch de telegrafische verbindingen meestal verbroken zijn. Voor hen, die het nog niet weten, is het zeer belangrijk iets over een nieuwe uitvinding op dit gebied te vernemen.

Wanneer ge des avonds aan een lange, rechte spoorbaan staat, dan ziet ge de twee gloeiende oogen van de locomotief reeds op een afstand van een uur en meer. Is de trein u genaderd, dan staat ge verbaasd over de kleine lampjes en ge begrijpt, dat alleen de blanke, koperen spiegels, die al het licht opvangen en in *één richting* terugkaatsen, die lichtjes zoo groot deden schijnen. Maakt ge de lichtjes nog wat sterker, de spiegels nog wat grooter en sterkt ge uw oog door een verrekijker, dan kunt ge op vele uren afstands zulk een licht zien.

Men heeft hiervan gebruik gemaakt om te telegrapheeren. In onzen tijd zijn alle plaatsen van eenige beteekenis aangesloten bij het electrischen telegraafnet, zoodat men aan een spiegeltelegraaf geen behoefte heeft. Een oorlogvoerend leger echter, of ook een leger, dat zich bezighoudt met veldoefeningen, zoekt bij voorkeur afgelegen streken, heidevelden en dergelijke, waar de telegraafpalen hun intrede nog niet hebben gedaan. Bij zulk een leger wordt nog al eens gebruik gemaakt van de spiegel-telegraaf. Deze werkt echter niet bij nacht, maar alleen bij dag, dewijl men zich niet van een olielampje bedient, maar van het "groote licht", de zon. Haar stralen worden in een grooten, hollen spiegel opgevangen, die ze terugwerpt naar een anderen, kleineren, en deze is zóó gebogen, dat hij alle opgevangen stralen in één richting verder zendt. De groote kunst bestaat nu in het stellen van deze spiegels. De stralen moeten nl. van het eene "kantoor" in de open lucht juist op het andere aankomen, waar ze dan door een verrekijker worden waargenomen. Daar de zon haar loop vervolgt, moeten ook de spiegels langzamerhand gedraaid worden. Is dat echter in orde, dan kan elke gewone telegrafist de telegraaf, of liever de heliograaf, den "zonlichtschrijver," bedienen. Hij gebruikt daartoe hetzelfde alphabet, dat hij gewoon is, en dat uit korte en langere strepen bestaat. Op een gewoon telegraafkantoor drukt men langer of korter op een knop: bij de heliograaf bedekt men den eenen spiegel bij kortere en langere tusschenpoozen, en zooals bij de telegraaf op het ontvangkantoor korte en lange strepen worden gezien, zoo bemerkt men op het andere openluchtkantoor korte en lange lichtflikkeringen.

Het is duidelijk, dat wie met het telegraphische schrift bekend is, ook die lichtflikkeringen gemakkelijk "lezen" kan.

Natuurlijk moet men open terrein hebben en kiest men liefst heuvels uit, vooreerst om over hinderlijk struikgewas en dergelijke heen te kunnen telegrapheeren en ook om den bolvorm van de aarde. Op een afstand van eenige uren zou dat reeds hinderen, en men telegrapheert met spiegels wel tot op een afstand van twintig, dertig uren. Zoodra echter de zon achter de wolken gaat, is het met heliographeeren gedaan.

BUITENLAND.

Frankrijk. — Generaal De Galliffet, minister van Oorlog, hield bij de plechtige begrafenis van generaal Brault, staande op de trappen der Madeleine-kerk, een kernachtige toespraak, waardoor hij op treffende wijze belijdenis gaf van zijn christelijk geloof.

Hij sprak letterlijk als volgt:

Mijne Heeren!

"Brault is onze kameraad geweest, overal waar Frankrijk zijn wapenen heeft gedragen. Hij was vaak mijn medewerker, altoos mijn vriend.

"God heeft hem ons ontnomen, dezen edelen man (homme de bien), die in den dienst des vaderlands zijn rust, zijn gezondheid en zijn leven ten offer bracht.

—"Troosten wij ons met de gedachte, dat deze Christensoldaat in een betere wereld zijn loon heeft ontvangen.

"Vaarwel, Brault. Adieu!"

Met deze woorden, zegt de *Univers*, heeft generaal De Galliffet zich tegelijk getoond als een redenaar, een soldaat en een Christen.

't Is in Frankrijk jarenlang niet gebeurd, dat een lid der Regeering, krachtens officieelen titel sprekende, in 't openbaar zulk een Christelijke taal durfde voeren.

Natuurlijk zijn de socialisten en radicalen — met hun gewone vrijzinnigheid — woedend. Zij eischen het aftreden van zulk een bijgeloovigen minister, en de *Radical* schroomt zelfs niet, den generaal met bijtend sacrasme (!) een tweeden Bossuet te noemen.

Voor hen dan ook een bittere teleurstelling.

Generaal De Galliffet, een ambtgenoot van den socialist Millerand, betuigt openlijk zijn geloof als christensoldaat!

Is dit geen inauguratie van een nieuw monsterverbond tusschen de sabel en den wijwaterskwast, waartegen het kabinet Waldeck Rousseau zich van meet af in vervaarlijk schrap postuur heeft gezet.

Caveant consules!

Wanneer ook Galliffet afvalt, dan is geen enkel Fransch generaal meer te vertrouwen....

Duitschland. — Een zoogenaamd "Gulden boek van het Duitsche volk bij de eeuwwisseling" is samengesteld en verschijnt thans in het licht. Keizer Wilhelm schrijft daarin het volgende:

Bij de gratie Gods voert een koning den scepter en om deze reden is laatstgenoemde dan ook aan den Almachtige alleen rekenplichtig. Slechts met deze waarheid voor oogen mag een vorst zijn eigen weg verkiezen en naar eigen inzichten handelen. Doch de vreeselijke en zware verantwoording, die een koning voor zijn volk moet afleggen, geeft hem ook het recht op getrouwe medewerking zijner onderdanen. Een ieder uit het volk houde zich derhalve overtuigd, dat hij, inzoover zijn persoon betreft, mede verantwoordelijk is voor het welzijn des Vaderlands.

WILHELM, *I. R.*

De rijkskanselier, vorst van Hohenlohe, kiest de volgende spreuk: *Fortiter in re, suaviter in modo*, (men handele met mannelijken ernst, doch zij zachtaardig in de toepassing).

De staatsminister, graaf van Bülow, onderschrijft het volgende:

Het einddoel der politiek is, eenieder er toe te leiden, dat hij zijn eigenliefde met volle overtuiging ten offer brengt voor datgene, wat voor de algemeenheid als inderdaad dienstig gebleken is.

De president van den Rijksdag, graaf Ballestrem, kiest de volgende zinspreuk: Doe recht en schuw niemand!

En eindelijk schrijft nog maarschalk graaf Von Blumenthal: De hooge waarde, die thans algemeen aan de wetenschap wordt toegekend, is een groot struikelblok voor 't menschelijk vermogen om een oordeel over deze of gene zaak uit te spreken.

Engeland. — Zooals men weet, is te Nicholson's Nek, waar twee Engelsche bataljons door de Boeren werden gevangen genomen, ook een katholiek priester in handen der Transvalers gevallen.

Het is de eeuw, heer Matthews, aalmoezenier der Iersche fuseliers; en de Londensche bladen, de protestantsche zoowel als de (enkele) katholieke, brengen in hartelijke bewoordingen hulde aan den moed en de toewijding, door dezen priester op het oorlogsveld betoond.

De militaire correspondenten rapporteeren in hunne verslagen, dat Rev. Matthews onverschrokken, te midden van een kogelregen der Transvalers, op het slagveld rondging, om de gewonden bij te staan en den stervenden de vertroostingen van den godsdienst te brengen.

Het is niet de eerste maal, dat aldus in de protestantsche en liberale pers de heldhaftigheid van katholieke presters geprezen wordt.

Wat de eerw. heer Matthews in Natal deed, hebben andere Engelsche priesters gedaan tijdens de veldtochten van Egypte en Soudan.

Mgr. Brindle, thans coadjutor van kardinaal Vaughan, onderscheidde zich in het land van den Nijl.

Rev. Bellord werd gekwetst te Te-el-Kebir.

En in dienzelfden veldslag werd het paard doodgeschoten, dat de eerw. heer Collins bereed.

Nimmer schuwden de katholieke priesters het gevaar, waar het gold de aan hun geestelijke zorg toevertrouwde manschappen bij te staan. En nimmer bleef de pers in gebreke hun zelfopoffering te huldigen.

Trouwens, ook Nederland kent zulke helden.

Wij hebben slechts de namen te noemen van pastoor Verbraak en pastoor Vogel, om, zoowel bij protestanten en liberalen, als Katholieken, een gevoel van eerbiedige bewondering te wekken.

Beiden trotseerden ontelbare malen den dood ter wille van hen, die de oorlog tot zijne slachtoffers koos.

Trouw op hun post, onbezweken in hun moed, ook waar het gevaar grijnsde van alle kanten, leverden zij telkens nieuwe bewijzen voor de oude waarheid, dat het Geloof de sterkste helden maakt.

Transvaal. — Het *Militär-Wochenblatt*, het orgaan van het pruisische ministerie van Oorlog en van den generalen straf, schrijft o. a.: "Als men de krijgsverrichtingen der Boeren nagaat en hun taktiek in deze eerste periode van den zuid-afrikaanschen oorlog, in 't bijzonder bij hun ondernemingen in Natal, dan kan men hun geen bewondering onthouden voor hun leiding noch voor de houding van hun troepen, en men moet ook van hen getuigen, dat zij een zeldzaam hoogen graad van tucht aan den dag leggen, en volkomen doordrongen zijn van de bedoelingen hunner leiders, hoewel deze op groote afstanden van elkaar opereeren. Alleen door volharding, en geestdrift en het opgewekt verdragen van de grootste ontberingen is zulk een plan mogelijk geweest, ook bij de grootste militaire deugden."

Het *Wochenblatt* schrijft voorts over de buitengewone en prijzenswaardige militaire eigenschappen, die de Boeren in dezen oorlog heb-

ben getoond, en acht de door Joubert geleide samentrekking der Boeren bij Ladysmith een krijgskundig succès van den eersten rang.

De lofspraak is ongetwijfeld van groote beteekenis en doet al de smadelijke praat van de engelsche bladen te niet. Het is dan ook begrijpelijk, dat de fransche Regeering er aan denkt, een militairen attaché naar het Boerenleger te zenden. Bij de staf van Joubert bevinden zich, dit werd reeds lang vóór het uitbreken van den oorlog bekend, oudleerlingen van Breda, bekend om zijn uitmuntende taktiek-school.

— Indien men den naam van generaal, Joubert uitspreekt op z'n Fransch, dus als Sjoebèr, dan heeft men het waarschijnlijk mis. Vooreerst doen de Transvalers en Vrijstaters het ook niet. Als zij zeggen: "Ons skrij nes ons spreek", dan bedoelen zij ook: "Ons spreek nes ons skrij". En dan luidt het woord Joubert met den klemtoon op den hollandschen ouklank en verder *bert* als in Albert.

Nu zegt men wel dat Joubert van franschen oorsprong is, maar dit mag een gallische aanmatiging worden genoemd, wijl Sint-Pol, waar zijn voorzaten hebben gewoond, ligt aan de Noordzee tusschen Grevelingen en Duinkerken in de gouwe van Zee-Vlaanderen (Flandre maritime). Deze streek is wel door Lodewijk XIV, van de Zuidelijke Nederlanden afgerukt, maar de volksaard zijner bewoners is niettemin nederlandsch gebleven: men kan dien Vlaamsch noemen, maar in elk geval geen Fransch. Bovendien is het niet onmogelijk, dat Joubert eigenlijk van frieschen bloede is, wijl op de vlaamsche kust zich in de middeleeuwen meerdere friesche visschers hebben gevestigd.

Generaal Joubert wordt door de Boeren bewonderd; hij is voor hen altijd "Slim Piet" de tegenstander van Kruger, de man die met de uitlanders onderhandeld heeft.

—Cronjé is boersch en ruw in zijn manieren. Hij begeert niemands vriendschap; weinigen ook schenken ze hem, toch bezit hij het volle vertrouwen zijner medeburgers. Hij is het, die de Republiek bij Majuba en Doornkop gered heeft. Geen enkelen aanvoerder volgen de troepen zoo bereidwillig als Cronjé. Met de scherpte van een valk doorschouwt zijn blik de stellingen der vijanden: met het instinct van een jakhals neemt hij hun zwakke positie waar. De inval van Jameson heeft voldoende bewezen, welke eigenschappen, den jager eigen, ook den Boer nog aankleven.

Was Cronjé slechts een soldaat, nooit zou hij in staat zijn geweest, den vijand met zooveel geduld in zulk een noodlottige positie te lokken, als dit bij Doornkop geschiedde.

De vijanden werden als wild opgejaagd en in 't duister van den nacht gelijk schapen op een afgesloten terrein gedreven. Aan ontkomen viel niet te denken. Rechts en links waren zij door de Boeren omsingeld, die hun geweren op de ruiters gericht hielden. Cronje's zoon werd bij deze gelegenheid ernstig verwond: slechts een oogenblik zegevierde het vaderlijk gevoel over de voorzichtigheid van den generaal. Hij bracht zijn zoon in veiligheid en voor het aanbreken van den dag was Cronjé reeds terug, om aan den vijand den genadestoot te geven.

Deze duistere, regenachtige nacht maakte hem tot lieveling der Boeren, die echter, zooals bekend is, erg terughoudend zijn en spaarzaam met hun bewondering. Het is geen dankbaar volk, gelijk de Amerikanen. Geen feestelijke ontvangst wachtte den dapperen strijder; geen eeresabel werd hem overhandigd, toen hij, gezeten op zijn ruigen ponny en afgemat van de lange reis, bezorgd over den ernstigen toestand van zijn verwonden zoon, Pretoria binnen reed. De hoofden werden voor hem niet ontbloot, door weinigen werd hij toegesproken. Hij is immers een burger; 't was eenvoudig zijn plicht, de indringers terug te slaan.

Ware hij overwonnen geworden, men zou er hem een verwijt van hebben gemaakt, nu hij overwonnen heeft, beschouwt men dit als geen buitengewone heldendaad.

Men heeft wel eens in de meening verkeerd, dat Cronjé er naar streefde, zich het Presidentschap te verwerven. Zulk een eerzucht echter is verre van hem.

Op de heide geboren verlangt hij niets anders, dan te sterven met het geweer in de hand, gelijk het een jager en soldaat voegt.

— Een komisch blad legde onlangs aan Generaal Redvers Buller, opperbevelhebber der Engelsche troepen in de Transvaal, de volgende toespraak in den mond: "Kinderen, ge kunt gerust alles "prijs geven; als ge maar zorgt, "dat ge de telegraaf-bureaux be-"houdt. *Als we deze blijven houden, "dan is de overwinning altijd aan "ons".* Generaal Buller wordt op eene andere plaats voorgesteld, in een telegraaf-bureau, zich inderhaast kleedend, terwijl aan alle deuren en ramen zich gewapende Boeren vertoonen, die de plaats overrompeld hebben. Buller gelast den dienstdoenden telegrafist: Telegrafeer eerst nog gauw een overwinning, 't kan nog precies."

De werkelijkheid is, dat Generaal Buller heel andere zaken te telegrafeeren heeft gehad dan overwinningen. Generaal Gatacre, totaal verslagen bij Stormberg-Junction, Generaal Methuen, tweemaal, eens bij Modder-rivier en andermaal bij Magersfontein en, *last not least*: Generaal Buller zelfs is verslagen, of zooals hij zelf zegt in zijn officieel telegram aan den Minister van Oorlog: Ik heb een zware nederlaag geleden bij eene poging tot overtrekken van de rivier "Tugela". De Boeren schoten de paarden dood vóór de kanonnen. 10 stukken vielen in handen der Boeren en het getal buiten gevecht gestelden beloopt bij de 700, waarvan 10% officieren. Of die Boeren ook weten te mikken! En dat alles gebeurde binnen eene week. Er heeft zich dan ook van Londen en Engeland eene paniek meester gemaakt, die niet te beschrijven is. Overal treurt men om dooden en gewonden, zelfs de hardvochtige Beurs van Londen is overgevoelig geworden. De geconsolideerde Eng. Staatspapieren daalden (iets ongehoords!) tot beneden pari en wie weet, waar dat eindigt.

Ladysmith schijnt nog niet genomen. Maar zal het na de bovengenoemde nederlagen nog lang stand kunnen houden?

Lord Roberts gaat als opperbelhebber naar Transvaal, Lord Kitchener, de gevierde Sirdar en overwinnaar van den Mahdi, moet uit Obdurman onmiddellijk naar Zuid-Afrika om chef van den Generalen staf te worden. Zelfs is men bezig Britsch-Indië zooveel mogelijk van troepen te ontblooten, om alles wat beschikbaar is naar Zuid-Afrika te zenden. Als Engeland zich ook daar maar geen kuil graaft!

Gen. R. Buller houdt het oppercommando over de troepen in Natal.

ADVERTENTIEN.

ANUNCIO.

Bendementoe di PREENDANAN di PLATA, ORO i DJAMANTA koe tin placa fiá ariba nan na *Spaar- en Beleenbank*, esta esnan for di 1 di Januari te 30 di Juni 1897 bao di No. 7187 G tó No. 1787 H, lo toema lugá dia Huebes 4 di Januwari i dia nan koe ta sigi.

Ta jama interesadonan di bin paga nan interes, afin di evita nan bendementoe.

Curaçao, 21 di December 1899.

President,
M. P. CURIEL.

BEKENDMAKING.

De publieke verkoop van ZILVEREN, GOUDEN en JUWEELEN VOORWERPEN, beleend ter *Spaar- en Beleenbank* van 1 Januari t/m 30 Juni 1897, onder No. 7187 G t/m No. 1787 H, zal plaats hebben op Donderdag den 4den Januari a. s. en volgende dagen.

Belanghebbenden worden verzocht den verkoop te voorkomen, door de aanzuivering der verschuldigde interesten.

Curaçao, den 21sten December 1899.

De Voorzitter,
M. P. CURIEL.